

AYAAN HIRSI ALI

KETTERS

PLEIDOOI VOOR EEN HERVORMING VAN DE ISLAM

Uitgeverij Augustus
Amsterdam • Antwerpen

ISBN 978-90-451-0000-0

vijftien jaar wordt ervan uitgegaan dat terrorisme of extremisme kan en moet worden onderscheiden van de islam. Steeds weer haasten westerse leiders zich in de nasleep van terreuraanvallen over de hele wereld te verzekeren dat dit probleem niets te maken heeft met de islam zelf. Want de islam is een godsdienst van vrede.

Het zijn goedbedoelde pogingen, maar ze komen voort uit de door veel westerse progressieven gekoesterde misvatting dat we beduchter moeten zijn voor wraak tegen moslims dan voor islamistisch geweld zelf. Zo werden degenen die verantwoordelijk waren voor de aanslagen op 9/11 niet voorgesteld als moslims, maar als terroristen; we concentreerden ons eerder op hun tactiek dan op de ideologie ter rechtvaardiging van hun afschuwwekkende daden. Tegelijk omhelsden we de 'gematigde' moslims die ons minzaam vertelden dat de islam een godsdienst van vrede was, en werden dissidente moslims, die probeerden echte hervormingen na te streven, gemarginaliseerd.

Tegenwoordig proberen we nog steeds te bewijzen dat het geweld het werk is van een stelletje gestoorde extremisten. Met medische metaforen proberen we het verschijnsel aan te merken als een vreemd element dat niet thuishoort in de godsdienstige omgeving waarin het gedijt. En we maken ons wijs dat er om ons heen even erge extremisten zijn als de jihadisten. De Amerikaanse president ging zelfs zo ver dat hij in 2012 in een toespraak tot de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties verklaarde: 'De toekomst hoort niet toe aan wie de Profeet van de islam belastert' – in tegenstelling, vermoedelijk, tot wie, waar ook ter wereld, de lasteraars doodt.

Er zullen ongetwijfeld mensen zijn die klagen dat Mohammed in dit boek wordt belasterd. Toch is het niet de opzet van dit boek om nodeloos te beledigen, maar om te laten zien dat in die benadering het probleem van de islam in de eenentwintigste eeuw volledig – niet slechts gedeeltelijk, maar volledig –

verkeerd wordt begrepen. En ook het karakter en de betekenis van het liberalisme worden niet begrepen.

Het fundamentele probleem is namelijk dat het merendeel van de verder vreedzame en fatsoenlijke moslims niet bereid is te erkennen dat de theologische grond voor intolerantie en geweld in hun eigen religieuze teksten ligt, laat staan dat ze er afstand van nemen.

Moslims zijn er niet met alleen te zeggen dat hun godsdienst 'gekaapt' is door extremisten. De moordenaars van 15 en Boko Haram halen dezelfde religieuze teksten aan die alle andere moslims in de wereld als heilig beschouwen. En in plaats van hen te laten weggomen met nietszeggende clichés over de islam als godsdienst van vrede, moeten wij in het Westen vraagtekens zetten bij en in debat treden over het wezen van het islamitisch denken en handelen. We moeten de islam aanspreken op de daden van zijn gewelddadigste aanhangers en eisen dat de centrale overtuigingen waarmee die daden worden gerechtvaardigd, worden hervormd of afgezworen.

Tegelijkertijd moeten we opkomen voor onze liberale principes. In het bijzonder moeten we tegen beledigde westerse moslims (en hun progressieve medestanders) zeggen dat wij het niet zijn die onze overtuigingen en gevoeligheden moeten aanpassen. Zij zijn het die moeten leren leven met de vrije meningsuiting die ons lief is.

DRIE GROEPEN MOSLIMS

Voordat we het gaan hebben over de islam, moeten we begrijpen wat die inhoudt en erkennen dat er verschillen bestaan binnen de moslimwereld. De verschillen waar ik aan denk zijn niet de gebruikelijke tussen soenna, sjia en andere geloofstakken. Eerder gaat het om brede sociologische groeperingen die worden gekarakteriseerd door de aard van hun naleving. Ik

maak een onderverdeling van moslims. Ik maak geen onderverdeling van de islam.

De islam is een centrale geloofsovertuiging die is gebaseerd op de Koran, de woorden die door de engel Gabriël zijn geopenbaard aan de profeet Mohammed, en de Hadith, de begeleidende werken waarin het leven en de uitspraken van Mohammed zijn beschreven. Ondanks bepaalde sektarische verschillen worden alle moslims verenigd door deze geloofsovertuiging. Allemaal, zonder uitzondering, kennen ze deze woorden van buiten: 'Er is geen god dan Allah en Mohammed is zijn boodschapper.' Dit is de *sjahada*, de islamitische geloofsbelijdenis.

Voor mensen uit het Westen, die gewend zijn aan individuele vrijheid van geweten en godsdienst, mag de *sjahada* een geloofsverklaring als alle andere lijken, in werkelijkheid is het een religieus én een politiek symbool.

In de begintijd van de islam, toen Mohammed rondging en op deuren klopte om polytheïsten over te halen hun afgoderij op te geven, vroeg hij hun te aanvaarden dat er geen god was dan Allah en dat hij de boodschapper van Allah was, ongeveer zoals Christus de joden had opgeroepen te aanvaarden dat hij de zoon van God was. Maar nadat hij tien jaar lang had geprobeerd mensen op die manier te overreden, ging Mohammed met zijn kleine kring van gelovigen naar Medina, en vanaf dat moment kreeg zijn zending een politieke dimensie. Nog steeds werd de ongelovigen gevraagd zich te onderwerpen aan Allah, maar na Medina werden ze aangevallen als ze dat weigerden. Als ze werden verslagen, kregen ze de keus tussen bekering of de dood. (Joden en christenen konden hun geloof behouden, mits ze een speciale belasting betaalden.)

Er is geen symbool dat de ziel van de islam meer vertegenwoordigt dan de *sjahada*. Maar tegenwoordig wordt er binnen de islam getwist over wie de eigenaar is van dat symbool. Van wie is de *sjahada*? Van de moslims die de nadruk willen leggen

op Mohammeds tijd in Mekka, of van degenen die zich laten inspireren door zijn veroveringen na Medina? Er zijn vele miljoenen moslims die zich identificeren met die eerste periode. Maar ze worden in toenemende mate uitgedaagd door medegelovigen die de in Medina ontstane politieke versie van de islam willen laten herleven en invoeren – de versie waarin Mohammed zich van een dolende in de woestijn tot een symbool van een absolute moraal ontwikkelde.

Op grond hiervan kunnen we naar mijn mening drie verschillende groepen moslims onderscheiden.

De eerste groep is de meest problematische. Dat zijn de fundamentalisten, die als ze de *sjahada* uitspreken, bedoelen: 'We moeten leven naar de strikte letter van onze geloofsbelijdenis.' Zij stellen zich een regime voor, gebaseerd op de sharia, de religieuze islamitische wetgeving. Bovendien zien ze het als een eis van hun geloof dat ze die aan iedereen opleggen.

Ik was geneigd deze groep 'millenaristische moslims' te noemen, omdat hun fanatisme doet denken aan allerlei fundamentalistische sekten die floreerden in het middeleeuwse christendom van voor de Reformatie, waarin fanatisme en geweld meestal samengingen met de verwachting dat het einde der tijden nabij was.⁷ Maar die analogie gaat mank. Waar in de sjiitische leer wordt uitgekeken naar de terugkeer van de Twaalfde Imam en de wereldwijde triomf van de islam, streven fanatieke soennieten vaker naar de gewelddadige stichting van een nieuw kalifaat op aarde. Daarom zal ik hen in plaats daarvan Medina-moslims noemen, omdat ze de gedwongen oplegging van de sharia beschouwen als hun godsdienstige plicht. Ze proberen niet alleen te gehoorzamen aan de leer van Mohammed, maar willen ook het voorbeeld volgen van zijn oorlogszuchtige optreden nadat hij naar Medina was getrokken. Zelfs als ze zich niet zelf inlaten met geweld, aarzelen ze niet het goed te praten.

boek op richt. Zij zijn de reden dat ik het geschreven heb.

De tweede groep, en een duidelijke meerderheid in de moslimwereld, bestaat uit moslims die trouw zijn aan de centrale geloofsovertuiging en vroom hun godsdienst belijden, maar niet geneigd zijn geweld uit te oefenen. Ik noem hen Mekka-moslims. Net als vrome christenen of joden die dagelijks religieuze diensten bijwonen en zich bij hun voeding en kleding aan religieuze regels houden, concentreren Mekka-moslims zich op het naleven van hun godsdienst. Ik werd opgevoed als Mekka-moslim. Dat geldt voor de meerderheid van de moslims, van Casablanca tot Jakarta.

Toch hebben Mekka-moslims wel een probleem: hun godsdienstige overtuigingen staan in een gespannen verhouding tot de moderniteit – het complex van economische, culturele en politieke vernieuwingen dat niet alleen de westerse wereld heeft veranderd, maar toen ze door het Westen werden geëxporteerd, ook de ontwikkelingslanden. De rationale, seculiere en individualistische waarden van de moderniteit vormen een fundamentele aantasting van traditionele samenlevingen, in het bijzonder van op sekse, leeftijd en overgeërfd status gebaseerde hiërarchieën.

In landen met een moslimmeerderheid is de kracht van de moderniteit bij het veranderen van economische, sociale en (uiteindelijk) machtsverhoudingen vaak beperkt. Moslims in deze samenlevingen kunnen mobieltjes en computers gebruiken zonder noodzakelijkerwijs een conflict te zien tussen hun godsdienstige overtuiging en de rationalistische, seculiere mentaliteit die de moderne technologie mogelijk heeft gemaakt. In het Westen echter, waar de islam een minderheidsgodsdienst is, leven vrome moslims in wat het best kan worden beschreven als een situatie van cognitieve dissonantie. Gevangen tussen twee werelden van geloof en ervaring voeren ze dagelijks strijd om zich te houden aan de islam binnen een

Medina-moslims noemen joden en christenen 'varkens en apen' en prediken dat beide geloven 'valse godsdiensten' zijn, zoals Ed Husain, lid van de Council on Foreign Relations (en voormalig islamist) het uitdrukt. Medina-moslims leggen onthoofding op voor het misdrijf van 'ongelovigheid' in de islam, dood door stening vanwege overspel en ophanging vanwege homoseksualiteit. Medina-moslims stoppen vrouwen in boerka's en slaan hen als ze in hun centje hun huis verlaten of niet behoorlijk gesluierd zijn. Medina-moslims gingen in juli 2014 tekeer in het Pakistaanse Gujranwala, waarbij ze acht huizen in brand staken en een grootmoeder met haar twee kleindochters doodden, allemaal omdat een achttienjarig meisje een naar verluidt godslasterlijke foto op haar Facebookpagina had geplaatst.

Medina-moslims geloven dat een ongelovige moet worden gedood als deze weigert zich vrijwillig tot de islam te bekeren. Ze prediken de jihad en verheerlijken de martelaarsdood. De mannen en vrouwen die zich in mijn geboorteland Somalië aansluiten bij groepen als Al-Qaida, IS, Boko Haram en Al-Shabaab – om maar vier van de honderden jihadistische organisaties te noemen – zijn allemaal Medina-moslims.

Zijn die Medina-moslims een minderheid? Naar schatting van Ed Husain vat slechts 3 procent van de moslims ter wereld de islam in deze militante termen op. Maar op 1,6 miljard gelovigen, oftewel 23 procent van de wereldbevolking, lijken die 48 miljoen er meer dan genoeg. Op grond van onderzoeksgegevens over de houding tegenover de sharia in moslimlanden zou ik het aandeel beduidend hoger inschatten;⁸ ik geloof bovendien dat het stijgt naarmate moslims en bekeerlingen tot de islam zich door Medina aangetrokken voelen. Hoe dan ook staan moslims die tot deze groep behoren niet open voor overreding door of de activiteit van westerse progressieven of moslimhervormers. Zij vormen niet het publiek waar ik me met dit

seculiere, pluralistische samenleving waarin voortdurend vraagtekens worden gezet bij hun waarden en overtuigingen. Velen kunnen die spanning alleen maar oplossen door zich terug te trekken in gesloten (en in toenemende mate zelfbestuurde) enclaves. Dit wordt wel *cocooning* genoemd, waarbij moslimmigranten externe invloeden proberen buiten te sluiten, hun kinderen alleen islamitisch onderwijs willen geven en zich afzijdig houden van de bredere gemeenschap van niet-moslims.⁹

Voor veel van die moslims lijken er na jarenlange dissonantie maar twee alternatieven te bestaan: ofwel de islam helemaal verlaten, zoals ik heb gedaan, ofwel de saaie sleur van de dagelijkse naleving inruilen voor de onverzettelijke overtuiging van degenen die de moderniteit van het Westen uitdrukkelijk verwerpen: de Medina-moslims.

Het is mijn hoop die tweede groep moslims – degenen die dichterbij Mekka dan bij Medina staan – te winnen voor een dialoog over de betekenis en de praktijk van hun geloof. Ik hoop dat zij tot het belangrijkste lezerspubliek van dit boek zullen behoren.

Uiteraard erken ik dat deze moslims niet zo snel gehoor zullen geven aan een pleidooi voor geloofshervorming van iemand die ze als afvallig en ongelovig beschouwen. Maar misschien gaan ze er anders over denken als ik hen kan overhalen mij niet als afvallig maar als ketter te zien: één van een groeiend aantal als moslim geboren mensen die kritisch proberen na te denken over het geloof waarin ze zijn opgegroeid. Met die derde groep, van wie slechts weinigen de islam helemaal achter zich hebben gelaten, zou ik me nu willen identificeren.

Dat zijn de moslimdissidenten, noem ze maar de vernieuwingsgezinde moslims. Enkelen van ons zijn door ervaring gedwongen geweest te besluiten dat we geen gelovigen meer konden zijn; toch blijven we sterk betrokken bij het debat over

de toekomst van de islam. Het merendeel van de dissidenten bestaat uit hervormingsgezinde gelovigen – onder wie geestelijken die tot het inzicht zijn gekomen dat hun godsdienst moet veranderen willen de aanhangers ervan niet gedoemd zijn tot een eindeloze cyclus van politiek geweld.

Hierna zal ik nog meer zeggen over deze verwaarloosde, zelfs grotendeels onbekende groep. Voorlopig volstaat het op te merken dat ik me graag identificeer met de dissidenten. In de ogen van Medina-moslims zijn we allemaal ketter, omdat we zo overmoedig zijn vragen te stellen bij de toepasbaarheid van leerstellingen uit de zevende eeuw op de wereld van de eenentwintigste eeuw.

Tot de dissidenten behoren mensen als Abd Al-Hamid Al-Ansari, voormalig decaan van de studierichting islamitisch recht aan de universiteit van Qatar, die haat jegens andere godsdiensten afwijst. Hij haalt uitgebreid een Saudische vrouw aan die vroeg waarom haar dochter moest leren niet-moslims te haten. 'Verwachten ze van me dat ik de joodse wetenschapper haat die de insuline heeft ontdekt waarmee ik mijn moeder behandel? Moet ik mijn dochter leren dat ze Edison moet haten, die de gloeilamp heeft uitgevonden die de islamitische wereld van licht voorziet? Moet ik de wetenschapper haten die een geneesmiddel voor malaria heeft uitgevonden? Moet ik mijn dochter leren mensen te haten louter omdat ze een andere godsdienst hebben? Waarom maken we van onze godsdienst een geloof van haat jegens degenen die van ons verschillen?' Volgens haalt Al-Ansari de reactie aan van een vooraanstaand Saudisch geestelijke, die antwoordde: 'Dat zijn uw zaken niet', en 'samenwerking met ongelovigen is toegestaan, maar alleen als beloning voor diensten, niet uit liefde'. Al-Ansari pleit er voor 'het godsdienstig discours menselijker te maken'.

Dat is precies waar hervormers uit het Westen, zoals Irshad Manji, Maajid Nawaz en Zuhdi Jasser naar streven: wat zij ge-

meen hebben is een poging de islamitische praktijk te veranderen, aan te passen en te herinterpreteren om *het godsdienstig discours menselijker te maken*. (Zie voor verdere details over vernieuwingsgezinde moslims de Appendix.)

Hoeveel moslims behoren tot de diverse groepen? Zelfs al was het mogelijk die vraag definitief te beantwoorden, dan weet ik nog niet zeker of het ertoe doet. Op radio en tv, in de sociale media, in veel te veel moskeën en uiteraard op het slagveld hebben Medina-moslims alle aandacht naar zich toe getrokken. Het meest verontrustende is nog dat het aantal jihadisten onder in het Westen geboren moslims sterk toeneemt. Volgens schattingen van de VN uit november 2014 zijn er 15 000 buitenlandse strijders uit ten minste tachtig landen naar Syrië gereisd om zich aan te sluiten bij de radicale jihadisten.¹⁰ Ongeveer een kwart van hen komt uit West-Europa. En dat zijn niet alleen jonge mannen. Tussen de 10 en 15 procent van degenen die uit westerse landen afreizen zijn vrouwen, zo schat het International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence ICSR.¹¹

Maar er zijn nog zorgwekkender cijfers. Volgens schattingen van het Amerikaanse Pew Research Center zal de moslimbevolking van de Verenigde Staten van 2,62 miljoen mensen op dit moment toenemen tot 6,2 miljoen in 2030, voornamelijk als gevolg van immigratie en bovengemiddelde vruchtbaarheid. Hoewel dat in relatieve termen nog altijd neerkomt op nog geen 2 procent van de totale Amerikaanse bevolking (1,7 procent om precies te zijn, vergeleken bij 0,8 procent vandaag de dag), is dat in absolute termen een grotere bevolking dan in welk West-Europees land ook, uitgezonderd Frankrijk.¹²

Als immigrant van Somalische oorsprong heb ik er geen bezwaar tegen dat miljoenen andere mensen uit de moslimwereld naar Amerika komen om een beter leven te vinden voor zichzelf en hun gezin. Maar ik maak me zorgen over de opvat-

TABEL 1 | OPVATTINGEN IN LANDE MET EEN MOSLIMMEERDERHEID DIE EEN OMVANGRIJKE HUIDIGE EN GERAAMDE IMMIGRATIE HEBBEN NAAR DE VERENIGDE STATEN¹⁴

PERCENTAGE MOSLIMS DAT...	PAKISTAN	BANGLADESH	IRAK
voor de doodstraf is bij het verlaten van de islam	75	43	41
zegt dat geloven in God noodzakelijk is om moreel te zijn	85	89	91
het ermee eens is dat anderen bekeren een godsdienstige plicht is	85	69	66
zegt dat de sharia het geopenbare woord van God is	81	65	69
zegt dat religieuze leiders enige of grote invloed moeten hebben	54	69	57
zegt dat westers amusement schadelijk is voor de moraal	88	75	75
zegt dat polygamie moreel aanvaardbaar is	37	32	46
zegt dat ermoorden nooit gerechtvaardigd zijn wanneer een vrouw die overtredding heeft begaan	45	34	22
zegt dat zelfmoordaanlagen ter verdediging van de islam dikwijls of soms gerechtvaardigd zijn	13	26	7
zegt dat een vrouw moet kunnen scheiden van haar man	26	62	14
zegt dat zij zich zeer/engszins op hun gemak zouden voelen als hun dochter met een christen zou trouwen	3	10	4

tingen die veel van die nieuwe islamitische Amerikanen meebrengen (zie tabel 1).

Ongeveer twee vijfde van de moslimmigranten tussen nu en 2030 zal afkomstig zijn uit slechts drie landen: Pakistan, Bangladesh en Irak. Uit een ander onderzoek van het Pew Center – naar opinies in de moslimwereld – blijkt hoeveel mensen in die landen opvattingen hebben die de meeste westerlingen als extreem zouden beschouwen.¹³ Driekwart van de Pakistanen en meer dan twee vijfde van de Bengalezen en Irakezen is van mening dat wie de islam verlaat, de doodstraf verdient. Meer dan 80 procent van de Pakistanen en twee derde van de Bengalezen en Irakezen beschouwt de sharia als het geopenbaarde woord van God. Vergelijkbare aantallen vinden westers amusement schadelijk voor de moraal. Slechts een klein deel zou zich op zijn gemak voelen als hun dochter met een christen zou trouwen. Slechts een minderheid beschouwt eerover op vrouwen als nooit gerechtvaardigd. Een kwart van de Bengalezen en een op de acht Pakistanen zijn van mening dat zelfmoordaanslagen ter verdediging van de islam vaak of soms gerechtvaardigd zijn.

Medina-moslims kunnen opvattingen als deze gebruiken om een bedreiging te vormen voor ons allemaal. In onder meer het Midden-Oosten betekent hun droom van een geweldadige terugkeer naar de tijd van de Profeet de dood voor honderdduizenden mensen en onderwerping voor miljoenen. In het Westen leidt hij niet alleen tot een toegenomen terreurrisico, maar ook tot de subtiele uitholling van de zwaarbevochten verworvenheden van feministen en strijders voor minderheidsrechten.

Medina-moslims ondergraven ook de positie van Mekka-moslims die in de westerse wereld proberen een rustig leven te leiden in hun culturele cocon. Maar het meest bedreigd worden

de dissidenten en hervormers: de vernieuwingsgezinde moslims. Dat zijn degenen die uitsluiting en afwijzing onder ogen moeten zien, die allerlei beledigingen moeten verdragen, die moeten omgaan met doodsb bedreigingen – of de dood zelf onder ogen moeten zien. Tot dusver waren hun inspanningen verspreid en individueel, vergeleken bij de goed georganiseerde collectieve actie van de Medina-moslims. We zijn het aan de dissidenten – aan hun moed en hun overtuigingen – verschuldigd dat te veranderen.

Ik ben inderdaad tot de conclusie gekomen dat de enige uitvoerbare strategie om de dreiging van Medina-moslims hopelijk te kunnen bedwingen is partij te kiezen voor dissidenten en hervormers en hen te helpen a) die delen van Mohammeds morele erfgoed die uit Medina stammen te onderkennen en af te wijzen en b) Mekka-moslims over te halen die verandering te aanvaarden en de oproep van Medina-moslims tot intolerantie en oorlog te verwerpen.

Dit boek is geen historisch werk. Ik bied geen nieuwe verklaring voor het feit dat tijdens mijn leven steeds meer moslims de geweldadigste elementen van de islam hebben omhelsd – waarom, om kort te gaan, Medina-moslims tegenwoordig zo de boventoon voeren. Wel probeer ik vraagtekens te zetten bij de vrijwel algemene opvatting van progressieve westerlingen dat de verklaring daarvan ligt in de economische en politieke problemen van de moslimwereld, en dat die op hun beurt te verklaren zijn in termen van de westerse buitenlandse politiek. Daarbij wordt te veel belang gehecht aan externe factoren. Er zijn ook andere delen van de wereld waarin het moeilijk is de democratie goed te laten functioneren of om te gaan met olie-rijkdom. Er zijn ook andere volkeren dan moslims die grieven hebben over het Amerikaanse 'imperialisme'. Toch zijn er nauwelijks aanwijzingen voor een opleving van terrorisme, zelfmoordaanslagen, sektarische oorlogvoering, middeleeuwse

straffen en eermoorden in de niet-islamitische wereld. Er is een reden waarom een groeiend deel van het georganiseerde geweld in de wereld plaatsvindt in landen waar de islam de godsdienst is van een aanzienlijk deel van de bevolking.

In dit boek betoog ik dat *religieuze doctrines ertoe doen en toe zijn aan hervorming*. Niet-doctrinaire factoren – zoals het feit dat de Saudi's hun olieopbrengsten gebruiken om het wahabisme te financieren en het Westen het Saudische regime steunt – zijn belangrijk, maar *de religieuze doctrine is belangrijker*. Hoe moeilijk dat voor veel westerse academici misschien ook te geloven is, wanneer mensen geweld plegen in naam van een godsdienst, proberen ze niet op de een of andere manier hun onderliggende sociaaleconomische of politieke grieven een nobeler tintje te geven.

De islam staat op een tweesprong. Moslims moeten bewust besluiten de gewelddadige elementen binnen hun godsdienst onder ogen te zien, te bediscussieren en uiteindelijk af te wijzen, niet met tientallen of honderden tegelijk maar met tientallen miljoenen en uiteindelijk honderden miljoenen. Tot op zekere hoogte is dat proces al begonnen – vooral vanwege de wijdverbreide weerzin tegen de onbeschrijflijke wreedheden van 11 september en de rest. Maar uiteindelijk moeten de dissidenten de leiding nemen. En zij hebben weer geen kans zonder steun uit het Westen.

Stel dat het Westen tijdens de Koude Oorlog geen steun had geboden aan de dissidenten in Midden- en Oost-Europa – aan mensen als Václav Havel en Lech Wałęsa – maar aan de Sovjet-Unie, als vertegenwoordiger van 'gematigde communisten', in de hoop dat het Kremlin ons zou helpen tegen terroristen als de Rote Armee Fraktion. Stel dat een Amerikaanse president als een van de gehersenspoelde personen uit de film *Manchurian Candidate* tegen de wereld had gezegd: 'Het communisme is een ideologie van vrede.'

Dat zou een ramp zijn geweest. Maar in wezen is dat tegenwoordig wel de houding van het Westen tegenover de moslimwereld. We negeren de dissidenten. We kennen hun namen niet eens. We spiegelen onszelf voor dat onze dodelijkste vijanden op de een of andere manier niet worden gedreven door de ideologie die ze openlijk uitdragen. En we richten al onze hoop op een meerderheid die overduidelijk geen geloofwaardige leiders heeft en zelfs eerder laat zien ontvankelijk te zijn voor de argumenten van de fanaten dan voor die van de dissidenten.

VIJF AMENDEMENTEN

Niet iedereen zal het eens zijn met mijn betoog, dat weet ik. Het enige wat ik van die mensen vraag is dat ze mijn recht verdedigen om het te voeren. Maar voor wie wél accepteert dat het islamitisch extremisme is geworteld in de islam, is de centrale vraag: wat is er nodig om de extremisten voorgoed te kunnen verslaan? Er zijn economische, politieke, juridische en militaire instrumenten voorgesteld en sommige daarvan zijn ook ingezet. Ik ben echter van mening dat die weinig effect zullen hebben, tenzij de islam zelf wordt hervormd.

Zo'n hervorming is al herhaaldelijk bepleit – door moslimactivisten als Muhammad Taha en westerse geleerden als Bernard Lewis – tenminste sinds de val van het Ottomaanse Rijk en de afschaffing van het kalifaat. In die zin zeg ik hier niets nieuws. Wel nieuw is dat ik precies aangeef wat er hervormd dient te worden. Ik wijs vijf centrale voorschriften aan die het islamitische geloof immuun hebben gemaakt voor historische verandering en aanpassing. Pas als wordt erkend dat deze vijf zaken inherent schadelijk zijn, en ze worden afgewezen en buiten werking worden gesteld, zal er een echte islamitische hervorming tot stand komen. De vijf te hervormen zaken zijn: